

Reiz sensenos laikos, tajā tālajā **1286. gadā** Rīgas **parādu grāmatā** pirmoreiz parādījās ziņa par apdzīvotu vietu – **Walck**. Vēlāk arī ar citiem nosaukumiem **Walco**, **Walk**, **Valk** tā tika minēta arī citos avotos.

Kas zin – varbūt tas bija tolaik, kad netālu no Valkas tīrelī izcēlās **Burtnieku ezers?** (Ezeri tolaik lidoja pa gaisu, un Burtnieks diemžēl aizlidoja citur.) Varbūt tie bija tie laiki, kad tagadējā Ausekļa ielas mikrorajona teritorijā dzīvoja **ragana**, kas ārstēja apkārtnes iedzīvotājus?

Laikam neviens to vairs nevar pateikt, bet mums zināms, ka jau aizvēsturiskos laikos netālu no Valkas **Planču pilskalnā** pastāvēja nocietināta senlatviešu pils un apmetne.

Valkas nosaukums, iespējams, cēlies no vārda „valks”, kas senāk apzīmējis staigānāju, purvu un strautu vai arī no vārdiem „vilkt” un „valkāt”, kas saistīts ar senajiem laikiem, kad laivas no Gaujas tika pārvilkas uz Pedeli, lai tālāk nokļūtu Emajegi upē un Igaunijas ezeros.

Valkas-Lugažu baznīca pirmo reizi dokumentos parādās 1477. gadā, tolaik tā saukta svētās **Katrīnas vārdā**.

Patreizējā Valkas rajona tiesas ēka senākos laikos piederējusi **baronam Vrangelim**. Pēc nostāstiem Pedeles otrā krastā kalnā pacēlusies **Engelsbergas pils** un pa upi kuģi braukuši uz jūru – toreiz upe bijusi daudz dziļāka.

Kad pienāca 1584. gada 11. jūnijs, toreizējais Vidzemes valdnieks **Polijas karalis Stefans Batorijs** Valkai piešķīra pilsētas tiesības. Dažus gadus vēlāk Valka tika arī pie sava ģerboņa (bruņinieka roka ar zobenu), kas **simbolizēja spēku vai bruņinieku varu**.

Bieži vien pāri mūsu pilsētai vēlās kari. Tā 1627. gadā poļu-zviedru cīņu laikā Valkā dzīvi palika tikai **četri iedzīvotāji**. Bet vēl pirms zviedru laikiem kāds karavadonis licis aprakt lādi ar naudu **Sidralkalniņā** (šobrīd – meliorācijas teritorija). Stāsta, ka tā tur guļot vēl šobaltdien.

No seno cīņu laikiem nāk arī teikas par **Putraskalnu un Līgavas akmeni**.

Daudz ko pieredzējis Domes kalns (tagadējā Merķeļa un Poruka ielu rajonā), agrāk tas tika dēvēts par **Karātavu kalnu**, jo zviedru laikos šeit bija soda vieta, un slējās karātavas.

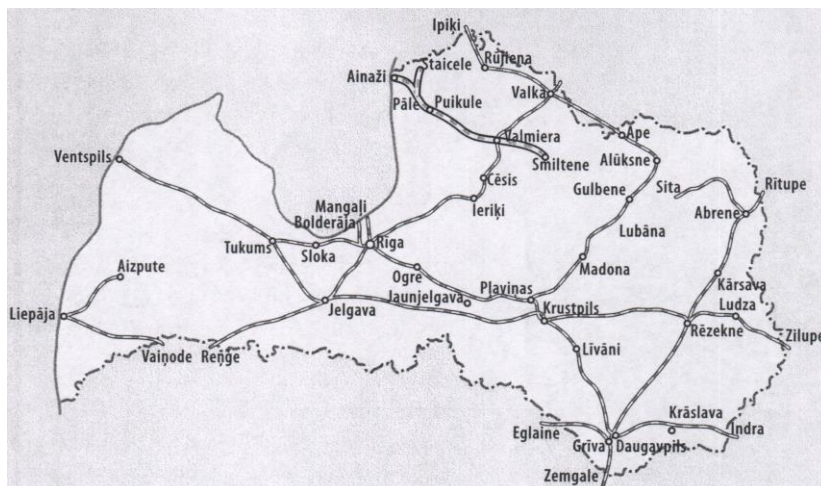
Savukārt no krievu un zviedru karaspēku cīņām 18. gadsimta sākumā pilsētā aiz ģimnāzijas ēkas palikušas sena nocietinājuma paliekas, ko dēvē par Zviedru valni vai **Šeremetjeva skansti**. Tas tāpēc, ka šajās cīņās tika smagi ievainots krievu karavadonis grāfs Šeremetjevs. Pēc nostāstiem šī skanstis tikusi sanesta ar karavīru cepurēm.

Ap 1800. gadu savus ziedu laikus piedzīvoja **Austru muiža**, kas atradās tagadējā Ausekļa ielas mikrorajona teritorijā, muižas īpašniekiem piederēja vērtīgu gleznu kolekcija un bibliotēka ar unikālām grāmatām. Kāds no pēdējiem muižniekiem pa Valku braucis karietē.

19. gadsimta otrajā pusē Valka kļuva plaši pazīstama ar savu **skolotāju semināru**, ko vadīja **Jānis Cimze**. Viņš saviem audzēkņiem iemācīja mīlēt mūziku. Savukārt viņi savās skolās izveidoja un vadīja korus. 1868. gada 21. maijā Cimzes audzēknis, Valkas draudzes skolotājs un ērģelnieks **Indriķis Zile** noorganizēja Valkas novadā pirmo dziesmu dienu. Nepagāja ilgs laiks, kad daudzi bijušie Cimzes audzēkņi veda savus korus uz Latvijas pirmajiem dziesmu svētkiem, bet semināra audzēknis **Baumaņu Kārlis** kļuva par Latvijas himnas „Dievs, svētī Latviju” autoru. Kas to tagad pateiks, vai **Ausekļa iela** nosaukta par godu Rīta zvaigznei vai varbūt tā nes Cimzes audzēkņa Ausekļa vārdu?!

Savukārt Jāņa Cimzes vārdā nosaukta mūsu **mūzikas skola**, kurā mācību stundas savulaik ieskandināja viņa apdarinātās tautas dziesmas „**Teici, teici, valodiņa**” melodija, bet Dziesmu svētkiem veltīts pieminēklis „**Koklētājs**”, kas paceļas **Avotkalnā**, kādreiz sauktā par Heidelbergu.

1897. gadā Valkā iepukšķināja pirmais bānītis, un Latvijā sākās šaursliežu dzelzceļu „ēra”. Pilsēta kļuva par nozīmīgu dzelzceļa mezglu. Gāja gadi,

vilcieni ripoja, un radās dziesma „**Vilciens Rīga-Valka**”, ko vēl pēc krietna laika dziedāja Latvijā populārā valcēniešu kapela „**Bumerangs**”.

1902. gadā Valkā, Tālavas ielā 4 (tagad policijas iecirknis) Cimzes audzēknis Mārtiņš Ūdris uzcēla ēku, kas joprojām ir vienīgā **jugendstila** celtne pilsētā.

1906. gadā Valkā savu grāmatu veikalu un sietuvi, vēlāk arī spiestuvi atvēra **Jānis Rauska**. Viņa apgādībā izdeva 82 grāmatas 268 tūkstošos eksemplāru.

No 1908.-1914.g. Valkas reālskolā (tagad „Mīce”) mācījās un savus pirmos dzejoļus sacerēja rakstnieks **Roberts Eidemanis**. Viņam veltītais pieminēklis aplūkojams skvērā Semināra un Rīgas ielas krustojumā.

1917.gadā pirmā pasaules kara laikā Valka atradās vistālāk no frontes līnijas, tāpēc izveidojās par ievērojamu Latvijas sabiedriskās dzīves centru. Kādā novembra dienā Valkā sanāca gudri vīri un nodibināja Latviešu Pagaidu Nacionālo Padomi, pieņēma deklarāciju, kurā pasludināja, ka Latvija ir neatkarīga valsts. Savukārt 1918. gada vasarā Valkā nodibināja **Pagaidu Latviešu Nacionālo teātri**. **Kārlis Skalbe** par šo laiku uzrakstīja skaistas rindas: „Vislatviskākā pilsēta tomēr ir mūsu Valka.” Arī **Edvarts Virza** dzejoja par Valku, kura „**klusī snauž pie rāmās Pedeles**”.

1920. gada 1. jūlijā šķīrējtiesa ar britu pulkvedi Tallentu priekšgalā pieņēma lēmumu sadalīt Valku starp Latvijas un Igaunijas valstīm. Robeža tika nosprausta pa **Varžupīti**, igauņu pusē nonāca lielākā un nozīmīgākā pilsētas daļa, Latvija ieguva pilsētas dienvidu nomali ar 142 nelielām dzīvojamām mājām. Šā paša gada 22. novembrī Valkai tika piešķirtas pilsētas tiesības.

Valka un Valga ir viena no **6 pilsētu pāriem** pasaulē, kur robeža iet pa vidu un sadala to divās daļās, izveidojot dvīņu pilsētas.

Arī **Valkas ģimnāzijas** vēsture sākas ar **1920. gadu**. Vēlākos gados skolu beiguši vairāki Latvijā pazīstami cilvēki: Roberts Ķīlis, Velga Krile, Vija Upmale, Imants Zauls, Elga Kagaine, Valdis Ķikāns, Sandris Metuzāls, Andris Vilks.

1924. gadā Valkā piedzima bērnu rakstnieks **Uldis Plotnieks**, kurš vēlāk savās grāmatās tēlaini aprakstīja mūsu skaisto dabu.

Valkas **pirmā slimnīca** sāka darboties jau Ziemeļlatvijas atbrīvošanas cīņu laikā, tās pirmā ēka nav saglabājusies, bet vairāk kā 40 gadus slimnīca atradās Kūru ielā 13.

Raiba vēsture ir ēkai **Beverīnas ielā 5**, dažādos laikos šeit darbojušās pilsētas valde, bibliotēka un mūzikas skola, tagad – **Valkas mākslas skola**.

Arī Lugažu pagasta 6-kl. pamatskola atradās Valkas pilsētas teritorijā. Vēlākos gados šajā ēkā bija Valkas ģimnāzijas internāts.

Tad nāca padomju gadi, kas nesa dažādas pārmaiņas. 1967. gadā uzcēla pirmo piecstāvu māju. (Nez, vai kāds zina, cik pavisam Valkā ir šādu māju?!). Mazliet vēlāk uzbūvēja mūsu skaisto estrādi. Netālu no tās vēl šobrīd atrodas brīvības cīnītājiem veltīts piemineklis ar iekaltiem gada skaitļiem **1905-1917-1919**. Tolaik Valkā darbojās vairāki nozīmīgi ražošanas uzņēmumi: SCO, „Daiļrade”, mēbeļu cehs u.c. Ražošanas apvienībā „**Sarkanais rīts**” šuva bērnu apģērbu. Sļepenas lietas notika militārajos pazemes **bunkuros**. Kinoteātris „**Draudzība**” katru dienu rādīja jaunākās filmas. Pretim baznīcai uz paaugstinājuma stāvēja **lielgabals**. Ar plašu vērienu tika svinēta mūsu pilsētas 400. dzimšanas diena, šajā laikā blakus Cimzes kapiem tika atklāts memoriālais ansamblis Otrajā pasaules karā kritušajiem.

Sākoties atmodas gadiem, tika atjaunots Pirmā pasaules kara brīvības cīņās kritušajiem veltītais piemineklis „**Senlatviešu karavīrs**”. Vēlāk sakārtoja arī blakus esošos vācu karavīru kapus un uzstādīja piemiņas zīmi – baltu koka krustu.

2003. gadā pilsētā tika izveidota jauna skola – Valkas pamatskola, lielākā visā novadā.

Valka ir pilsēta, kur sākas Latvija. Mēs lepojamies ar to un cenšamies padarīt savu pilsētu skaistāku, interesantāku.

Par godu LZS dibināšanas kongresa jubilejai 2007. gada pavasarī pļāvās starp Valkas pamatskolu un dīķi pie slimnīcas iestādījām vairāku sugu bērzu, pīlādžu un sarkanos ozolus, te tika plānots novietot akmeni ar tekstu „Latvijas Zemnieku savienības 90 gadu parks”.

Dabas takā Pedeles krastos mākslas skolas bērni starptautiskā projekta „Zīmes no kosmosa” ietvaros izveidoja **mozaīkas uz akmeņiem**.

Tagad Valkai ir arī savs **karogs** un **himna** (mūzikas autors Pēteris Plakidis, teksta autors Valdis Rūja), pilsētai veltīta arī **pastmarka**.

Valkai ir arī vairāki Goda pilsoņi, viens no tiem – rakstnieks **Arturs Goba**. Novadnieki savu dzeju un prozu izdevuši kopkrājumā „Ritums”. Te ir pārstāvēta gan Anita Anitīna, Normunds Rudzītis, gan arī senāki autori – kā Jānis Locāns, Vitālijs Lozda u.c.

Mežā aiz Lauktechnikas varam apskatīt diezgan prāvo **Valkas akmeni**. Ja vien viņš prastu runāt, mēs par Valku dzirdētu daudz skaistu un interesantu stāstu...

P.S. Ja gribat uzzināt par mūsu pilsētu vēl kaut ko vairāk, meklējiet 2013. gadā iznākušo Aivara Ikšeļa grāmatu „**Valkas diližans**”.